

BRING
THEM HOME
NOW

**HOSTAGES AND MISSING
FAMILIES FORUM**

10/12/2023

הפרת זכויות האדם של החטופים מהטבח ב-7 באוקטובר:

קריאה לפעולה בינלאומית ביום הבינלאומי לזכויות האדם

מבוא

"ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם" אומצה על ידי העצרת הכללית של האו"ם ב-10 בדצמבר 1948, בתגובה לזוועות שביצע המשטר הנאצי במהלך מלחמת העולם השנייה וההגנה הלא מספקת שניתנה למיליוני קורבנות באותה תקופה. היום, כאשר אנו מציינים את יום השנה ה-75 להכרזה זו, חיוני להפנות את תשומת הלב לאותם בני אדם שזכויותיהם מופרות באכזריות כבר במשך 65 הימים האחרונים, לאחר שנחטפו והוחזקו בשבי במנהרות חמאס ובמקומות לא ידועים אחרים ברצועת עזה.

לפני 65 ימים, במהלך טבח חמאס ב-7 באוקטובר, נחטפו באכזריות יותר מ-240 בני אדם מבתייהם ומפסטיבל מוזיקה בדרום הארץ. במקרים רבים, חטיפות אלה התרחשו בזמן שרבים מחבריהם ובני משפחתם נרצחו ממש לנגד עיניהם. בין החטופים תינוקות, ילדים רבים, נשים, גברים, קשישים וצעירים החולים במחלות כרוניות הנוטלים תרופות יומיומיות, וכן כאלה שנפצעו קשה במהלך הטבח. מדובר באוכלוסיות הזקוקות להגנה וטיפול מיוחדים על-פי המשפט ההומניטארי הבינלאומי. זאת בשל פגיעותם המוגברת לנזקים פיזיים ופסיכולוגיים חמורים, שעלולים, במקרה הטוב, להיות בלתי הפיכים, ולהוביל למוות במקרה הרע אם לא ינתן טיפול רפואי דחוף באופן מיידי.

יתר על כן, החטופים ששוחררו דיווחו כי הוחזקו בתנאים פוגעניים ביותר במשך יותר מחודשיים, העולים בקנה אחד עם הפרה חמורה של זכויות אדם בסיסיות. הפרות אלה כללו אלימות פסיכולוגית ופיזית קיצונית, לרבות תקיפה מינית אכזרית והטלת מום, עינויים, הרעבה והתייבשות בכפייה. לכל אלה, נוסף על כך, מצטרפים היעדר טיפול רפואי ומניעת גישה לנציגי הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC). דו"ח זה מתמקד בהשלכות הבריאותיות, בסיכון הגבוה לנזק פיזי ונפשי בלתי הפיך, ובסופו של דבר בסיכון למוות של החטופים הנותרים ובהפרה החמורה של זכויות האדם הבסיסיות שלהם, על ידי מי שחטף אותם, ארגון הטרור חמאס. איננו יכולים להדגיש מספיק את הדחיפות להתערבות בינלאומית שתאפשר את חזרתם הבטוחה המיידית.

ההשלכות האפשריות של מעשי אלימות מתמשכים אלה מסכנות חיים כמפורט להלן, ומחייבות את שחרורם הדחוף וסיוע רפואי מיידי.

עינויים פסיכולוגיים ופיזיים

אירועי ה-7 באוקטובר יותירו ללא ספק רבים מהחטופים בטרומה. כולם סבלו כאב והשפלה וחירותם נשללה מהם. יתר על כן, חלקם היו עדים לרצח, שבוצע בבני משפחתם, חבריהם ובני קהילתם האהובים, וחלקם אולי אינם יודעים מה עלה בגורלם עד היום. עם כל יום בשבי, החטופים עוברים עינויים פסיכולוגיים ופיזיים והתעללות.

החטופים סובלים מתנאים בלתי נתפסים. הבידוד והניתוק מהורים ובני משפחה אחרים, כלואים במנהרות ובחללים קטנים, מאוימים באיומי אקדח, מכים באגרופים, עורם נצרב באש, ילדים שנאלצים לצפות בצילומי טבח והטלת מום. כל אלה, עלולים לפגוע קשות בבריאותם הפיזית והנפשית. העובדה שחמאס ממשיך לכפות

BRING
THEM HOME
NOW

**HOSTAGES AND MISSING
FAMILIES FORUM**

תנאים אלה מבלי שארגוני זכויות אדם ידרשו את שחרורם המידי או לפחות יגישו סיוע רפואי דחוף, מעמידה את החטופים בסיכון גבוה למחלות ולמוות. חלק מהחטופים זקוקים לסיוע רפואי וסיעודי ועל סמך דיווחים על חטופים משוחררים אנו למדים כי רבים מהם סובלים מהזנחה פושעת במקביל לעינויים והשפלות מתמשכים.

הראיות הקיימות כיום מעידות על הפרות חמורות ומתמשכות של זכויות האדם ומצביעות על הדחיפות להעניק טיפול רפואי לבני הערובה שעדיין מוחזקים בשבי. בקשות חוזרות ונשנות לבקר ולהעריך את מצבם של החטופים, לאפשר גישה לסיוע הומניטרי ולאפשר קשר עם בני משפחה – נדחו כולן. **יש להדגיש את חשיבות ודחיפות המצב, לאור הפגיעה הרפואית שכבר ניכרת בקרב בני הערובה ששבו לישראל.**

אלימות מינית

עם הזמן, עדויות הולכות ומצטברות של ניצולי ה-7 באוקטובר, בני ערובה משוחררים, צוותי רפואה והצלה שהיו בזירות הטבח, שלא לדבר על סרטוני הרהב שצולמו ופורסמו על ידי מחבלי חמאס, חושפות בבירור כי אלימות והתעללות מינית קיצונית לא היו תוצר לוואי אקראי, אלא מרכיב שיטתי ומתוכנן של מתקפת הטרור הזו. אלה כוללים אונס בנסיבות מחמירות, השחתת חלקי גוף אך בעיקר שדיים ואיברי מין (זכר ונקבה כאחד), השחתת פנים ועריפת ראשים.

החטופים ששוחררו סיפקו עדויות שחשפו כי גברים ונשים כאחד סבלו מתקיפות מיניות אלימות בשבי.

בבסיסה, אלימות מינית, כאשר היא משמשת ככלי כוח בלחימה, נועדה בראש ובראשונה להשפיל, לשעבד ולהכניע את האוכלוסייה האזרחית ולזרוע הרס וכאוס. ישנה מודעות גוברת לכך שאלימות מינית כזו במהלך סכסוך היא לעיתים קרובות אסטרטגיה מכוונת ומאורגנת המכונה "אונס כנשק מלחמה". בפרט, אמנות ג'נבה הרביעית משנת 1949 כוללות הוראות הנוגעות לטיפול בנשים בשבי במהלך סכסוכים. הן מדגישות את הצורך להגן על אנשים כאלה מפני אלימות והתעללות מינית, להבטיח שכבודם יכובד, לתת מענה לצרכיהם המיוחדים ולשמור על אחדות המשפחה. כללים אלה נועדו לשמור על זכויותיהם ורווחתם של כל הפרטים בעתות מלחמה, תוך שימת דגש על עקרונות האנושות ומזעור הסבל האנושי.

ההשלכות הפיזיות והפסיכולוגיות של התעללות מינית הן רבות. אנשים שסבלו מתקיפות עומדים בפני סיכון גבוה יותר לנזק פיזי ולזיהומים המועברים במגע מיני, כולל HIV. נשים פגיעות במיוחד לפגיעה חמורה באיברים הדורשים תיקון כירורגי דחוף ועלולות לסבול מכאבים כרוניים קשים, זיהומים, פגיעה ביכולת הרבייה העתידית, הריון מאונס ועוד. מעבר להשלכות הפיזיות המיידיות, אלימות מינית ואונס גורמים לעיתים קרובות לקשת של הפרעות רגשיות ופסיכולוגיות ארוכות טווח על גברים ונשים כאחד. אלה יכולים להתבטא כטראומה רגשית עמוקה, טיפוח תחושות מתמשכות של פחד, חרדה, דיכאון והפרעת דחק פוסט טראומטית (PTSD), כמו גם מחשבות אובדניות ובמקרים מסוימים, התאבדות בפועל.

תזונה

אנו יודעים כי החטופים היו נתונים לתזונה ולהיגיינה לקויים, כאשר חלקם סבלו ממחלות רפואיות מורכבות ומסכנות חיים שהצריכו צרכים תזונתיים ספציפיים ותנאים סניטריים. ראיונות עם חטופים משוחררים ורופאיהם חשפו דוגמאות רבות לתזונה לקויה, אשר התבססה רק על מנה אחת או שתיים ביום, חסרת חומרים מזינים ועם קלוריות לא מספיקות. תזונה זו מובילה לדרגות שונות של רעב. בנוסף, החטופים ששוחררו דיווחו כי הצליחו להשיג רק כמות מוגבלת של מים חוליים ומלוחים, לפעמים רק בקבוק קטן אחד ביום. החטופים ששוחררו דיווחו כי המחסור במזון שימש גם כאמצעי עינויים.

BRING
THEM HOME
NOW

**HOSTAGES AND MISSING
FAMILIES FORUM**

משטר ההרעבה שנכפה על החטופים מסכן את בריאותם של כולם, אך הוא מסכן במיוחד ילדים וזקנים, כמו גם חולים ופצועים בכל גיל. משטר זה גרם לרבים מהחטופים המשוחררים לרדת במשקל ובמסת השריר, מה שהוביל לחולשה ועייפות קשות. רופאים המטפלים במשוחררים דיווחו על ירידה משמעותית ומהירה במשקל, הנעה בין 8 ל-15 ק"ג, שהם 10-17% ממשקל הגוף הקודם, לאורך תקופה קצרה (בין 14 ל-50 יום), המהווה תת-תזונה ועלולה להיות קריטית בקרב מי שעדיין נותרו בעזה. ככל שהחטופים מוחזקים זמן רב יותר בשבי בעזה בתנאים קשים אלה, כך גדל הסיכון לתת-תזונה נוספת על סיבוכיה.

חשוב לציין כי ישנם עדיין תינוקות ואנשים מבוגרים בשבי, כמו גם אנשים עם צרכים תזונתיים ייחודיים. יתר על כן, רעב גורם לפגיעות מוגברת למחלות, פגיעה בריפוי פצעים, אובדן תפקוד, אדישות ודיכאון. הקשישים, כמו גם הילדים המוחזקים חטופים, עלולים להיות מועדים להידרדרות פיזית ונפשית משמעותית ומהירה. תינוקות נמצאים בסיכון לכישלון לצמוח, ולהשלכות המזיקות של חוסרים תזונתיים חיוניים; כידוע, ילדים מועדים לעיכובים התפתחותיים ועיכוב בצמיחה בתנאים לא אנושיים כאלה. בקרב חטופים בכל הגילאים, מחסור בוויטמין D עלול להתפתח או להחמיר בשל היעדר חשיפה לאור השמש במנהרות התת-קרקעיות בהן הם מוחזקים. יתר על כן, צרכים תזונתיים חיוניים במיוחד במקרים של פציעות או כוויות. ללא אספקת דרישות אלה, תהליך הריפוי ייפגע, וכתוצאה מכך חוסר החלמה נאותה.

היעדר טיפול רפואי

1. טיפול בפציעות

במהלך החטיפה האכזרית, חטופים רבים סבלו מצורות אלימות קיצוניות, עינויים נרחבים, הטלת מום ועיוותים, והותירו אותם עם פציעות קשות כגון פצעי ירי, קטיעות גפיים ופצעים פתוחים גלויים. שוב, כולם תועדו על ידי מחבלי חמאס עצמם בצילומי הווידאו שלהם.

חלק מהחטופים אולצו ללכת או לרוץ יחפים, מה שעלול היה לגרום לפציעות נוספות, שברים ובעיות אורתופדיות.

החטופים נמצאים בסיכון לזיהומים מפצעים פתוחים. אם לא יטופלו, זיהומים אלה עלולים להפוך למסכני חיים.

עדויות החטופים המשוחררים מדגישות חוסר טיפול מדאיג בטיפול בפצועים של רבים שנותרו בשבי. באופן מדאיג, החטופים המעטים שקיבלו טיפול רפואי בעודם בשבי, דיווחו על טיפול לקוי, כמו גם על ניתוח על ידי מנתח וטרינרי, מה שפגע עוד יותר בתהליכי הריפוי והשיקום שלהם. יתר על כן, על פי מידע עדכני, חלק מהחטופים הוזנחו קשות, מצבם הידרדר ובעת נשקפת מהם סכנת חיים מיידי. מי שעשו לשרוד ללא טיפול עלול בהחלט לסבול מנכויות לכל החיים.

2. היעדר תרופות וטיפול

בשל היעדר טיפול רפואי למחלות כרוניות, חלק מהחטופים המשוחררים חזרו בהכרה חלקית ובמצב מסכן חיים אחר ומאושפזים כעת בטיפול נמרץ בבתי חולים שונים בישראל. מבין 137 החטופים שנותרו בשבי, לפחות שליש עם מחלות כרוניות קודמות המחייבות טיפול רפואי מתמשך הנמנע מהם, שוב בניגוד מוחלט לזכויות האדם הבסיסיות שלהם. מחלות אלו כוללות סוכרת, אסטמה, אוסטאופורוזיס, אנמיה, מחלות מעי דלקתיות, מחלות עור, מחלת אדיסון, זיהומים חוזרים בדרכי השתן, תת-פעילות של בלוטת התריס, מחלות

BRING
THEM HOME
NOW

**HOSTAGES AND MISSING
FAMILIES FORUM**

לב, אפילפסיה, יתר לחץ דם, סרטן ועוד. חלק מהחטופים סובלים מבעיות נפשיות מאובחנות כגון חרדה, דיכאון והפרעת דחק פוסט-טראומטית.

היעדר טיפול מתאים יוביל, או כבר הוביל, במקרים רבים למצבים מידיים מסכני חיים או לסיכונים לסיבוכים בלתי הפיכים כגון שבץ מוחי, התקף לב, אי ספיקת כליות, שברים קטלניים ועוד. מניעה מכוונת מהחטופים של הטיפול הרפואי הדרוש מהווה הפרה חמורה של זכויות האדם שלהם ומסכנת את חייהם באופן ישיר. כמה מהחטופים המשוחררים אובחנו עם מחלות קשות חדשות הקשורות לשבי שלהם, כולל שבץ, הפרעות קצב ובעיות לב, מחלות זיהומיות, תפקוד ריאות וכליות מופחת ועוד. חלקם עדיין במצב מסכן חיים ואחרים סובלים מנכויות קשות. ישנן ראיות ברורות לכך שחלק מהחטופים מתו בתנאים מחרידים אלה.

עד כה מנע חמאס גישה לצוותי הצלב האדום וכל מידע על מצבם הרפואי של 137 בני הערובה הנותרים נאסף אך ורק ממידע שהתקבל מהחטופים המשוחררים. מעדויותיהם עולה כי בני ערובה רבים זוכים לטיפול רפואי הולם. היעדר טיפול הולם לחולים ולפצועים מהווה סכנת חיים מיידית ומסתכן בסיבוכים בלתי הפיכים.

פורום משפחות החטופים והנעדרים, ארגון התנדבותי שהוקם כדי לייצג ולסייע לחטופים, לנעדרים ולבני משפחותיהם, קורא לכל אלו שבעמדות הכוח לפעול כעת למען זכויות אדם בסיסיות בכל האמצעים הנדרשים. אנו דורשים שחרור מידי וללא תנאי של כל החטופים המוחזקים בידי חמאס בעזה. בנוסף, אנו מבקשים להעניק טיפול רפואי ואספקה מיידית לחטופים, וכי כולם יזכו לטיפול רפואי על ידי הצלב האדום עד לשחרורם.

אנו מצפים מכל הארגונים שדואגים לזכויות אדם, לפעול למען זכויות האדם הבסיסיות של החטופים.

היבטים משפטיים

האיסור על לקיחת בני ערובה קבוע במשפט ההומניטארי הבינלאומי כמו גם במשפט הפלילי הבינלאומי. עם זאת, משפט זכויות האדם הבינלאומי מגנה במשתמע מעשים כאלה, שכן הם מהווים הגבלה שרירותית של החירות, תוך הפרה של הוראות זכויות האדם שאינן ניתנות לביטול. נציבות האו"ם לזכויות האדם, בהחלטות 1998/73 ו-2001/38, קובעת בתוקף כי לקיחת בני ערובה, יהיו נסיבותיה או מבצעה אשר יהיו, היא מעשה בלתי חוקי החותר באופן יסודי תחת זכויות האדם ולעולם לא ניתן יהיה להצדיקו.

ועדת זכויות האדם של האו"ם, בהערה כללית מס' 29 שלה לסעיף 4 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, מדגישה כי לא ניתן להפעיל מצבי חירום כהצדקה לפעולות המפרות את המשפט ההומניטארי או נורמות מחייבות, לרבות לקיחת בני ערובה.

חטיפה ומעצר שרירותי ללא קשר עם החוץ מפרים רבים מהסטנדרטים הבינלאומיים כפי שהותוו בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, לרבות האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (סעיפים 6, 7, 9, 10) והאמנה בדבר זכויות הילד (סעיפים 6, 9, 19), בין היתר.

סדרה של החלטות מועצת הביטחון של האו"ם (UNSCR) מטפלת בסוגיה הנפוצה של אלימות מבוססת מגדר בעתות סכסוך. ראוי לציין כי החלטה 1325 של מועצת הביטחון של האו"ם מסבה את תשומת הלב לפגיעות המוגברת של נשים וילדות במהלך סכסוכים. היא דוגלת בצעדים מיוחדים כדי להגן עליהן מפני אלימות מבוססת מגדר, תוך הדגשת זוועות האונס, התעללות מינית וכל שאר צורות האלימות האחרות המתרחשות במצבים של סכסוך מזוין.

BRING
THEM HOME
NOW

**HOSTAGES AND MISSING
FAMILIES FORUM**

בהתבסס על בסיס זה, החלטות מאוחרות יותר, כלומר (2010) 1960, (2009) 1888, (2008) 1820 UNSCR, 2106 (2013), 2122 (2013) ו-2493 (2019), מדגישות את הצורך במתן טיפול מיוחד לנשים, ילדים ואנשים חסרי הגנה. החלטה 1820 (2008) מכירה באופן ספציפי בכך שאלימות מינית משמשת כנשק וכטקטיקה של מלחמה. היא מכירה בכך שאונס וצורות אחרות של אלימות מינית עשויים להוות פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות או מעשים מכוננים ביחס לרצח עם.

יתר על כן, החלטה 1820 (2008) מדגישה את ההכרח להחריג פשעי אלימות מינית מחנינה בהליכי יישוב סכסוכים. היא קוראת למדינות החברות למלא את חובותיהן בהעמדה לדין של אנשים האחראים למעשים כאלה. ההחלטה דוגלת בהגנה שווה תחת החוק ובגישה שווה לצדק לכל קורבנות האלימות המינית, תוך התמקדות מיוחדת בנשים ונערות.

יתר על כן, החלטת מועצת הביטחון 1820 (2008) מדגישה את הצורך החיוני לשים קץ לחסינות מעונש על מעשים כאלה כחלק בלתי נפרד מגישה כוללת להשגת שלום, צדק, אמת ופיוס לאומי בני קיימא. בעשותן כן, החלטות אלה תורמות באופן קולקטיבי למאמץ עולמי לטפל במיגור אלימות מבוססת מגדר באזורי סכסוך ולמגר אותה.

הן המשפט ההומניטארי הבינלאומי והן דיני זכויות האדם, הנתמכים על ידי הוראות אמנה, פרקטיקה מדינתית, דעת קהל, פסיקה והחלטות רבות של האו"ם, אוסרים על לקיחת בני ערובה. כתוצאה מכך, פעולות חמאס להשתלט על 240 בני ערובה מהוות הפרה ברורה וחד משמעית של המשפט הבינלאומי ושל חוק זכויות האדם הבינלאומי. אלימות מגדרית בשבי מוסיפה לתיאור מזעזע שכזה.